

**JOHAN CRUIJFF
DE BIOGRAFIE
AUKE KOK
HOLLANDS DIEP, AMSTERDAM 2019**

-

**JOHAN CRUIJFF'İN
YAŞAM ÖYKÜSÜ
AUKE KOK
HOLLANDAS DIEP, AMSTERDAM 2019**

VERTALING VAN HET HOOFDSTUK 5 IN DE TURKSE TAAL

DOOR KADİR TÜRKMEN, blz. 75 t/m 9

m.k.turkmen@uu.nl

-

**5. BÖLÜMÜN TÜRKÇE ÇEVİRİSİ
KADİR TÜRKMEN TARAFINDAN, sayfa 75-90**

HET DEBUUT

-

İLK MAÇI

Hollanda spor basını futbolcu Johan Crujff'in adını ilk defa 1964 Ağustosunda duyurdu. Sezon başında gazetelerin çoğu birinci ligdeki takımların yeni sezon kadrolarını basarken, Ajax'ın kadrosunda Johan'ın adı da göze ilişiyordu, arkasında 'alt yapıdan' ifadesi vardı. 17 yaşındaki bir delikanlı için adının Hollanda'nın en iyi futbolcuları arasında yer alması ümit verici olsa da lig başlayınca, Johan yine PAF takımıyla sahaya çıktı. Birinci takımla olan bağlantısı şimdilik antrenmanlara katılmakla sınırlıydı. Birinci ligdeki ilk maçına çıkmayı iple çeken Crujff, ağustos sonunda PAF takımında sezonun ilk golünü atarken sanki içindeki hırsı dile getiriyordu. Leeuwarden'de Cambuur kulübüne karşı daha 7. dakikada fileleri havalandırmış, hemen sonra da sakatlanmıştı. "Kaleci Mud ile çarpışarak muhtemelen hafif beyin sarsıntısı geçiren Crujff, yarım saat sonra sahayı terk etmek zorunda kaldı. Bu da hem oyunun kalitesini hem de misafir takımı etkiledi." diye yazacaktı sağ iç Crujff'in oyun okuyuşunu göklere çıkaran Leeuwarder Courant gazetesi.

Üstün performans göstermek ve gözünü budaktan esirgememek Crujff'in oyununu özetleyen iki özellikti. Aşırı cılız biri için parmak ısırtan bir cesaret sergiliyordu, sanki karşı takımın kalesi kendisini tüm endamıyla çeken bir mıknatıstı. Muhtemelen bu sefer aşırı bir coşkuyla hava mücadelesine çıkmıştı kaleciyle, ki tüm riskleri - ve golleri- beraberinde getiren bu tür hava mücadelelerine daha yıllarca çıkacaktı Crujff.

Johan'ın bu sakatlığı, aceleye getirip kendisini hemen ateşe atmamanın ne kadar isabetli bir karar olduğunun kanıtıydı. Piet Keizer'in başına gelenler unutulmamıştı zira. Crujff'ten dört yaş büyük Keizer on yedi yaşında birinci takımda ilk maçına çıkarken de cılız bedeninin birinci ligdeki sert müsabakalara dayanıp dayanamayacağı konusunda şüphe vardı. İlk yılları sorunsuz geçmişti ta ki teknik oyunuyla dikkat çeken sol açık Keizer 1964 Martında kaleci ile çarpışarak bazal kafatası kırığı geçirene kadar. Kıl payı kurtulmuştu. Şu anda yeni sezonunun başında bile halen bu travmayı atlatabilmiş değildi.

Böyle bir şey Crujff'in de başında gelebilirdi. Ama Keizer'in travmasından pek etkilenmemiş olacak ki Crujff bu sakatlıktan sonra da yine aynı pervasızlıkla oynamaya devam etti. Bir süredir Crujff ile Keizer arasında çok özel bir yakınlık bile oluşmuştu. Piet 'benim örneğim' diyen Johan onun tüm teknik hareketlerini yakın takibe almıştı. Keizer'in, kendisinde olmayan umursamaz tavrına bitiyordu. Dostlukları Johan'ın yaptığı bir haylazlık ile başlamış olmalıydı. Piet birinci takımla antrenman yaparken, Johan bazen onun Solex mobiletini gizlice alıp, Ajax'ın De Meer Stadyumu'nun etrafında birkaç tur atardı. Hatta birkaç seferinde Piet tam mobiletine binecekken içinde bir damla benzinin kalmadığını fark ederek, sağa sola küfürler bile yağdırmıştı. Günün birinde Piet Johan'ı tam suçüstü yakaladığından beri ayrılmaz dost oldular: ikisi de Amsterdam doğumlu, ikisi de biraz

olağandışı, ikisi de bazen utangaç bazen küstah. Üstelik de sigara tiryakileri, biri düşük çenesiyle etrafındakilerin kafasını şişirirken diğeri de, yani Piet, dakikalarca sırrına varılmaz bir sessizliğe bürünen bir tip. Piet küçük Johan'a şut çekerken topa nasıl daha fazla hız vereceğini öğretmiş, onu bir ağabey gibi kanatları altına almıştı.

Johan'ın öz ağabeyi Henny Ajax'ın kadrosuna girmeyi başaramamıştı. Genç takım antrenörü Jany van der Veen'in tabiriyle 'işçi gücü gırgırdı' Henny'nin. İki yıl sonra da Johan 'Henny için futbol birinci sırada değil, benim için ise futbol her şeyden önce geliyor.' diyecekti. Henny sonradan Blauw-Wit kulübünün birinci takımında Johan'ın tabiriyle hücumca katılan modern sol bek olarak oynayacaktı. "Bence şahane bir futbolcu. Benden iki kat hızlı olduğunu biliyor muydunuz?"

Johan'ın başından aldığı darbe ciddi değildi. Leeuwarden'daki çarpışmadan kısa bir süre sonra PAF takımında da olsa, tekrar sahaya çıktı. Takım arkadaşlarıyla "akıllı verkaçlar" (Ajax Kulüp Dergisi) yaparak Utrecht'ten Elinkwijk takımına karşı 7-1'lik gibi bir galibiyete katkıda bulundu. Bu maçtan sonra Johan haftalarca dikkat çekmedi, ta ki 25 Ekime kadar, zira o tarihte birinci takımla maça çıkacaktı, ama bu maç ciddi bir lig maçı değil, Helmondia '55'e karşı yapılacak dostluk müsabakasıydı.

Ekstra dostluk maçına ihtiyaç vardı, zira Keizer'in da eksikliğinden dolayı Ajax sezona kötü başlamıştı. Daha geçenlerde kendi sahasında Heracles'e karşı 4-1'lik bir mağlubiyet almış, kupa maçında ise hem de ikinci ligde oynayan Heemstede'nin küçük kulübü RCH'ye elenmişti. Gazeteler göre Ajax "geçen sezonki takımın gölgesi bile" değildi, halbuki geçen sezonu sadece beşinci sırada bitirmişlerdi. "Kısmetli Ajax tabirinden bahsetmek artık mümkün değildi." bir spor muhabirine göre. Hakikaten de on bir şampiyonluğu olan Ajax (ki rekor) ligde şimdi utanç verici on ikinci sırada yer alıyordu.

Crujff'in Helmond'da, aynı PAF takımında olduğu gibi kulüp dergisinin sevecen tabiriyle 'şimşek gibi atağa kalkarak' takımı yeniden canlandıracağı umuluyordu. Keizer'in dışında birkaç futbolcu daha sakat olduğundan, takımla birlikte ta Kuzey Brandant'a kadar gelen PAF takımı antrenörü Van de Veen'in gözleri önünde Crujff kırk beş dakika birinci takım ortamını tadacaktı. Helmondia '55 ikinci ligde yer aldığından Crujff'in oynaması risk olarak görülüyordu.

Jacques van der Schoot o günkü maçta kimi tutacağını duyduğunda epey hüsrana uğramıştı doğrusu. Helmondia'nın sol beki, yaş günü partilerinde çevresine hava atabilmek için Ajax'ın meşhur sağ açığı Sjaak Swart'a karşı oynamayı ummuştu zira. Ne var ki Swart'ın yerine adını

hiç duymadığı cılız bir oğlan karşısına çıkacaktı. Nitekim adım attırmadı Cruijff'e. Sakatlanma tehlikesinin daha fazla olduğu ceza sahasının dışında kalması için sağ açık mevkiinde oynatılan Cruijff, o maçta kendini pek gösteremedi. Yine de Helmondia'nın soyunma odasında ondan bahsediliyordu, çekirge gibi zıplayıp takım arkadaşlarına el kol işaretleri yapma acaba Amsterdamlılara özgü bir şey miydi? "Yaşına bakmadan, her yana taktik veren böyle birini daha hiç görmemiştik." diye anılarını anlatacaktı Van der Schoot ileriki yıllarda.

O soğuk Pazar günü stada gelen binlerce seyirci üzerinde bu el kol hareketleri dışında her hangi bir izlenim bırakmamıştı Cruijff. Ama üç hafta sonra çok daha farklı bir intiba söz konusu olacaktı.

Rüzgarlı 14 Kasım 1964 sabahı Cruijff Amsterdam Garı'na saatinde geldi. O gün kendisi için dönüm noktası olacaktı. Peronda kendisine selam veren Ajaxlı futbolcuları tanıyordu, hatta bazılarıyla sıkı fikıydı bile. Kulübe adımını atalı o kadar zaman olmuştu ki artık sağ açık Sjaak Swart, orta saha oyuncusu Benni Muller, defans oyuncusu Wim Suurbier ve kaleci Bertus Hoogerman'ın tüm sırlarını biliyordu neredeyse. "Ajax benim ikinci evimdi." diyecekti Cruijff sonraları. "Soyunma odalarını avcumun içi gibi biliyordum. Bugün maça çıkacağım diye bir heyecan veya baskı asla hissetmezdim, zaten hep aynı sahada top oynuyordum. Öyle bir baskı yoktu üzerimde."

Uzaktaki deplasman maçlarına giderken genelde futbolcular, antrenör Vic Buckingham ve birkaç yardımcı Wagons-Lints Demiryolları Şirketi'nin yemekli vagonuna otururdu. Ajax'ın sezona kötü başlamasına rağmen Cruijff'in İngiliz antrenör Buckingham'dan çekinmesi için bir sebep yoktu. Baba figürü antrenör hayal kırıklığının acısını Cruijff'ten çıkaracak değildi, zira kendisine sıkça yemek ısmarlayıp arka çıkmıştı, kısacası antrenörden yana sorun yoktu. Tren daha Amersfort'a varmadan, oyun kağıtları masa üzerine çıkarılmadan ve biftekler servis edilmeden, Buckingham Johan'a bugünün onun için bir dönüm noktası olacağını söyledi.

Tabi ki mürşidi ve dostu Piet Keizer'in halen kadroda olmaması onu üzüyordu. Keizer de Groningen'e gelseydi, Cruijff için manevi bir destek olacaktı. Öte yandan Cruijff'in bugün kadroya alınmasının sebebi Keizer'in sakatlığıydı. Herkes Keizer'in yerine oynamak için mücadele verirken kadroya girmek Cruijff'e nasip olmuştu.

Kendisini ispatlamasına gerek yoktu, zira herkes epeydir onun yeteneğinden haberdardı. Üstelik Cruijff bir Protestan olarak insanın neler olacağını önceden

kestiremeyeceği ve aklının her şeye eremeyeceği fikirleriyle büyültmüş biriydi. Kanaatince oğluna göz kulak olan babası Marus, ölene kadar hep Cruijff'in çok büyük bir futbolcu olup Ajax'ın birinci takımında oynayacağını söyledi. Neticede öyle de olmuştu: Güzide oğlu şu anda, Ajax ve Feyenoord gibi büyük takımlara taş çıkartan GVAV'ye (sonradan adı FC Groningen olacaktı) doğru yola çıkmıştı bile. Oosterpark Stadyumu'nda Amsterdamlıları tarla gibi saha, düşmanca seyirci ve sert bir defans bekliyordu. Kırıcı oyunuyla meşhur Groningenli ekip formdaydı, birinci ligde gurur verici dördüncü sırada yer alıyordu, şu anda ta on üçüncü sıraya düşmüş olan istikrarsız Ajax'ın çok üstlerinde bir yerde. Beklenenin tam tersi bir durum kısacası. Ama Johan kendine güveniyordu, babası Manus da tribünlerde yerini almıştı.

Saat neredeyse iki buçuğa geliyordu, maç başlayacaktı. On altı bin seyirci sahaya yakın tribünlerdeki yerlerini almış, tezahürat yapıp, bayrak sallarken Cruijff, Bertus Hogerman, Wim Suurbier, Kees Ruiter, Werner Schaaphok, Ad Visser, Toon de Boer, Bennie Muller, Sjaak Swart, Klaas Nuninga ve Peter Petersen ile birlikte Ajax aleyhtarlarıyla dolu şeref tribünün altında sahaya çıktı. Sırt numarası 8'di, Klaas Nuninga ile birlikte dörtlü hücum hattının orta bölümü olarak forvette oynuyordu. Swart sağ açık, Petersen de sol açıktı. Puan durumu kötü olan tüm takımlarda olduğu gibi her hafta başka bir kadro sahaya sürülüyordu. Bugün de Buckingham, 4-2-4'lük defansif bir kadroyla sahaya çıkmıştı.

Başlama düdüğünden itibaren sahada gergin bir hava hakimdi. Groningenliler misafir takımı sahasına sıkıştırıp fırsatlar ele geçirirken, kimi seyirci de arkadaşlarına el kol hareketleriyle taktik veren Johan'la alay ediyordu. Adını bile duymadıkları bu cılız oğlanın el kol hareketleriyle liderliğe kalkışması ağırbaşlı Groninglilere çok ters düşmüştü. "Bizde böyle yaparı yaşatmazlardı." diye anlatacağı anılarını on iki yaşındayken tel örgünün arkasından maçı seyretmiş olan Wilko Koning. "Alayı hak etmişti Cruijff, ben de var gücümle katılıyordum. Hatta bir süre sonra yuhalamaya bile başladık onu." Ama Johan hiç aldırmadan koşuyordu boş topun peşinden, hem de hiç durmadan. Boş alan bulur bulmaz kalkıyordu depara.

Maç öncesi yüzündeki heyecan; heyecanını dizginlemek için gizlice tuvalette içtiği sigara; sonra da sahadaki kıvraklık ve özgüven. Böyleydi Groningen'de. Tüm kariyeri boyunca da böyle olacaktı.

O gün kendisini sakatlamaya hedef edinmiş rakiplerini kolayca, mahallesi Betondorp'ta oynarcasına çalımlıyordu. Bu rakiplerden biri de sol bek Dick van Vlieden idi. Cruijff ile karşı karşıya kaldığında onu düşürmeye çalışmanın bir anlamı olmadığını fark etti. Bu genç cılız oğlanın sanki her bir yanında anten vardı da her seferinde tam zamanında

sıçrayarak tekme yemekten kurtuluyordu. O yüzden, Van Vlierden'in sonraki tabiriyle, 'kürdan' maçı sakatlanmadan bitirdi.

Sonuç olarak rakipleri Johan'ın üzerinde de değil, Johan onların üzerinde büyük bir izlenim bırakmıştı. GVAV'ın emektar kaptanı Piet Fransen'den de hiç etkilenmemişti Johan. Hatta onun kuyruğuna bile basmıştı. Groningenli bir seyirci, gözü önünde gerçekleşen bu olayı asla unutmayacaktı. Bu seyirci tel örgünün arkasından Crujfff ile Fransen arasındaki garip bir mücadeleye şahit olur. Didişmeyi başlatan Crujfff'tir, oyun durdurulduğu halde yanından geçerken Fransen'e bir şeyler söyler. Aşağılayıcı bir şeydir ki 28 yaşındaki Fransen, oynadığı sayısız birinci lig maçında takımın en sakinleştirici oyuncu olmasına rağmen, birden tepesi atarak Crujfff'e arkadan tekme atmaya kalkışır, ama ne yazık ki ıska geçer. Crujfff de sanki ip atarcasına sıçrayıp, arkasına bile bakmadan yürümeye devam eder.

GVAV'nın Ajax'dan üstün performansına ve oyunun giderek sertleşmesine rağmen, bu çaylak oyuncunun bıçkın tavrı şaşkınlık yaratıyordu. Oyunun sertliği Crujfff'in çalım atarak ilerlemesini olumsuz etkiliyordu elbette. Hakem pek çok faulü görmemezlikten geliyor, her iki takımında da sinirler giderek gerginleşiyordu. Groningenliler ilk yarı rüzgarı arkalarına alıp ilk dört dakikada üç korner kazansa da ellerine geçen sayısız fırsatı kaçırdıklarından ilk yarı 0-0 sona erdi. İkinci yarıda ise Ajax'ın direnci yıkıldı. Elli üçüncü dakikada Gerrit van Tilburg 1-0, altmış beşinci dakikada Piet Fransen 2-0 ve seksen beşinci dakikada Pier Alma 3-0 yaptı. Bu gollerin birinden sonra Groningenli bir futbolcu kendi sahasına dönerken Ajaxlı Muller'in ensesini ve sırtını sıvazladı. Bu muzipliği *Ajax Kulüp Dergisi* 'tiksindirici' diye niteleyecekti.

Göz korkutucu ve acımaz bir hava içinde geçen oyun içinde Muller GVAV kalecisi Van Leeuwen ile çarpışarak sedye üzerinde sahadan ayrılmak zorunda kaldı. O zamanki kurallara göre saha oyuncuları değiştirilmediğinden Ajax oyuna on kişi ile devam etti. Durum hiç de iç açıcı değildi. Yine de Crujfff için nahoş bir gün olmadı. Forvet arkadaşı Klaas Nuninga tekrar formunu yakalamayı becerdi zira. GVAV'dan Ajax'a transfer olduğu geçen yazdan beri uyum sorunları yaşamış olan Winschotenli 24'lük eski öğretmen Nuninga, bencillikten uzak bir oyuncuydu. Ama kasım ayının bu fırtınalı gününde *Nieuwsblad van het Noorden* Gazetesi'ne göre "forvette kendini gösterebilen tek Amsterdamlı futbolcuydu". Johan'a da elinde geldiğince destek veriyordu. Otomatikman yaptığını söylüyordu Nuninga. "Bir fırsatı kaçırdığımda sırtını sıvazlayıp, bir dahakini değerlendirirsin Johan, yılmadan aynen

devam et diyordum. Herkes gibi. Elbette ki kendisi ne yapacağını daha iyi biliyordu.”

Dikkat çeken bir şey varsa o da Cruijff’in bu “modası geçmiş olağanüstü maçı” (*Nieuwsblad van het Noorden*’e göre) pek hatırlamamasıydı. Sadece üç olay anılarında kalmış. Birincisi: Nuninga GVAV’nın ceza sahasında ona akıl dolu bir pas verir. Cruijff sert bir şekil vurmak isterken, topa öyle yavaş bir şekilde dokunur ki kaleci Tonnie van Leeuwen şov yapıp alay edercesine bir kolaylıkla topu yakalar. Genç ve ihtiraslı Cruijff aşağılandığını hissedir.

İkincisi: Korner olur. Hakem köşe bayrağını gösterir. Cruijff o anda GVAV’nın kale çizgisinin arkasında olduğundan normalde korneri kendisinin çekmesi gerekir. Ama daha bir sene öncesine kadar topu havalandırarak ceza sahasına ortalayacak bir güce sahip olmadığından hiç korner çekmezdi. PAF takımında bile kornerleri tercihen arkadaşlarına bırakırdı. Artık vuracak güce sahipti, tabi ki kendini zinde hissettiği zamanlar, ama şimdi ikinci yarının sonlarına doğru hiç de öyle duygu yoktu içinde. Neticede çözümü sakatlanmış gibi hafifçe sekmede ve dizini kavramada bulur, ta ki bir takım arkadaşı gelip korneri çekme görevini üstlenene kadar. Ferahlık ve utanç duygusunu ayna anda yaşar. Birinci ligde oynayan bir futbolcunun korner çekme cesaretini kendinde bulamaması ne kadar sık görülür bir şeydi ki? İşte Cruijff’e göre tarihi bir olaydı bu.

Üçüncüsü: Ve en güzeli. Maçın bitimine dört dakika kala, Ajax 3-0’lık olumsuz skoru biraz olsun hazmedilir hale getirebilmek için yine eskisi gibi hücumla kalktığında Nuninga kaleye bir şut çeker. Muller ile çarpıştığından halen bir sersemlik hisseden kaleci Van Leeuwen, Nuninga’nın şutunu yarı çeler. Johan PAF takımında yıllarca alışkanlık haline getirdiği gibi yine yerinden ok gibi fırlayıp kaleciden dönen topu filelere yollayarak, birinci ligdeki ilk gölüne imza atar.

Ve maçı GVAV 3-1’lik bir skorla kazanır.

Johan Cruijff Groningen’deki bu meydan muharebesinden anının akıyla çıkmıştı. Altmışlı yıllarda böyle sert bir maç birinci ligde hiç de ender rastlanan bir olay değildi. Yine aynı gün Feyenoordlu ‘ayı’ Reinier Kreijermaat, De Kuip stadyumunda Sittardia’ya karşı yaptıkları ateşli maçta bacağına iki yerden kırmıştı. Kreijermaat bir daha asla Feyenoord’da oynayamayacaktı. Birinci lig başlayalı on yıl olmasına rağmen maçlar genelde çok sert geçiyordu, hoş bir şekilde başlayan maç hiç sebepsiz yere sanki bir savaşa dönüşebiliyordu. O yılın mart ayında DWS ile Ajax arasındaki kupa maçı da ikinci yarıda öyle bir meydan kavgasına dönüşmüştü ki maç sonrası sekerek veya ayağını çekerek soyunma odasına giden oyuncuların sayısı, normal yürüyen oyunculara daha fazlaydı. İşte Piet Keizer’in o feci

şekilde başından sakatlanması da bu maça rastlamıştı.

Annesi Nel Cruijff'in Groningen'e gitmemesi kısacası iyi olmuştu, zira sahadaki o kırıcı ortamdan çok korkup, muhtemelen oğlunun geçici olarak sadece PAF takımında oynamasını ısrarla talep ederdi. Ama etmedi: oğlu bir hafta sonra PSV'ye karşı kendi sahalarda tekrar normal olarak birinci takımda yerini aldı. Saha yine tarla gibiydi, çamurluydu hatta, hava sisli, yağmur hafiften çiseliyordu, ama Johan daha maçın başında itibaren kıvrak hareketleri, top tekniğini, boş alanı görme ve oyuna derinlik kazandırma yeteneğiyle dikkatleri üzerine çekmişti. De Meer'in sahasını avcunun içi gibi biliyordu, zira defalarca Henk amca ile sahadaki taşları ayıklamış, birinci takımın maçları öncesi genç takımla sahaya çıkmıştı. Bu deneyimlerin verdiği güven kendi sahasında çıktığı bu ilk resmi maçta aşıkardı. *Telegraaf* gazetesi Cruijff'in bir 'mareşal' gibi oynadığını yazacaktı: "Klaas Nuninga ve on yedi yaşındaki Johan Cruijff'in (alt yapıdan yetişme büyük vaatler veren teknik bir oyuncu) olağanüstü oyunları sayesinde Ajax erkenden geriye düşme tehlikesinden kurtuldu." Zira: "Daha sekizinci dakikada bu ikilinin geliştirdiği akıl almaz bir hücum Nuninga'nın şık bir vuruşuyla gole dönüşüverdi (1-0)."

Geriye kalan 82 dakikada Groningen asıllı temkinli ve her zaman ciddi bakışlı Nuninga ile yerinde duramayan Amsterdamlı Cruijff arasında neredeyse insanı duygulandıran bir ahenk kendini gösterdi. Birincisi pas veriyor, ikincisi de her bir yana koşup her fırsatta kaleye şut çekiyordu, hem sol hem de sağ ayağıyla. Bazen aceleyle, çoğu zaman rastgele, ama asla başarısızlık korkusu hissetmeden. *Het Vrij Volk* gazetesine göre "Yaptıkları verkaçtan büyük zevk aldığı belli olan Nuninga maç boyunca Cruijff'i akıllı bir şekilde yönlendirdi." 8 numaralı küçük oyuncunun her hareketi enerjik ve kıvraktı: rakibini gafil avlama konusunda o kadar hırslıydı ki bir seferinde daha PSV sahasının yarısında top hareket halindeyken serbest vuruş çekmeye kalkışmıştı. Hakem hemen düdüğünü çalsa da Cruijff kaleye hücumda ne kadar fanatik olduğunu bir kez daha ortaya koymuştu.

2-0'da Cruijff'in şutu (yine sol ayağıyla) direğin altından geri dönmüş sonra da Sjaak Swart topu filelere göndermişti. Bu golde de Cruijff'in payı vardı. Golün atıldığını görünce kale ağzından fırlamış, sevinçten ellerini kaldırarak havaya sıçramıştı. Formasının geniş gelen kolları bileklerinde dalgalanıyordu, omuzlarına uzun bir şal atmış gibi keyifli bir hava vererek kendisine. Maçın geriye kalan kısmında sürekli boşa çıkıp arkadaşlarından top isteyerek çaba gösterdi. Kimi zaman kaçan fırsatın verdiği hüsrarla havaya yumruk atıp sonra da yine tüm azmiyle PSV defansının kontratağa geçmesini önlemeye çalıştı. *De Telegraaf* gazetesi: "İkinci yarıda Cruijff -maçın ilk yarısında gücünün büyük bir kısmını harcayan cılız, aşırı çalışkan bir delikanlı- kontrollü ve kavisli bir vuruşla kaleci Bekkering'in dördüncü defa topu filelerde

görmesini sağladı.”

Bu şık gölün hikayesi şöyle: Ajax’ın hızlı bir kontratağı sonucunda Nuninga topu Cruijff’e uzattı. Cruijff’in önünde boş ama uzun bir alan vardı. Topa hafifçe dokunarak önüne açtı, sonra da Amsterdam’ın sisli havasında kendisine yol açarcasına ellerini öne doğru uzatarak var gücüyle kaleye doğru koşmaya başladı. Topa bir kez daha hafifçe dokundu, sağ ayağıyla kontrol etmeden önce. Başını kaldırıp kalenin ve önündeki engellerin, yani kaleci ve kale direklerinin, yerini tam olarak belirledikten hemen sonra yarı yüksek, nefis kavisli bir vuruşla kaleciyi avladı. 4-0.

Sevinçten yerinde sıçradı, ayakları yere değer değmez de kendisini arkadaşlarının kucakları arasında buldu. Başını sıvazlamalar, hafifçe havaya kaldırmalar ve pohpohlayıcı kelimeler, sanki Johan onların küçük bir evladıydı.

Ajax seyircisi ‘göz kamaştırıcı tiki taka oyununa’ (*De Volkskrant* gazetesi) ooo’lar ve aaa’lar eşlik edip, bazen de kahraman ekiplerini ayakta alkışladılar. Bu küçümsenecek bir şey değildi. De Meer stadyumunda Ajax seyircisi genelde hemen göstermezdi beğenisini, hatta eleştiriciydi –sergilenen oyunu beğenmeyince gelmezdi bile stada. Bu sefer de on dört bin seyirciyle stadyumun yarısı bile dolmamıştı. Halbuki Amsterdam yakınlarındaki mütevazı Telstar kulübü, aynı anda Feyenoord’a karşı oynadığı maçta yirmi bin seyirciyi ağırlıyordu. Ajax seyircisi, takımını maç öncesi nadiren tezahürat yaparak ateşler, sadece iyi oynandığında beğenisini belli ederdi, ama bugün hiç beklenmedik bir şekilde takdirini ortaya koydu.

PSV’nin değil de Ajax’ın fırsatları değerlendirdiği ve her iki tarafın ‘hücumla dönük’ oynadığı maç, sağa sola durmadan paslar gönderen Nuninga’nın ikinci gölüyle 5-0 sona erdi.

Cruijff’in sürekli defans arkasına sızması sağ açık Nuninga’nın gönlüne göre paslar dağıtmasını kolaylaştırmıştı, Sjaak Swart’ın görüşüne göre. Nuninga Cruijff ikilisinin oyunu takımın diğer oyuncularına da ilham vererek sezonun en iyi oyununun sergilenmesini sağlamıştı, gazetecilerden birinin fikrine. Bir diğer uzman, Piet Keizer’in yakın zamanda tekrar takımdaki yerini alacağı haberinin oyunculara yeni bir enerji verdiği görüşündeydi. Sebep ne olursa olsun, *De Volkskrant* gazetesinin yazdığı gibi “o eski şatafatlı günler gerçekten geri dönmüştü.”

“Bunlar gibi on tanesi gelse ne çıkar.” diye haykırıyordu kaleci Bertus Hoogerman ıslak saçlarıyla duştan çıkarken. Genç takım antrenörü Van der Veen duygulanmış halde stadyumun koridorunda volta atıyordu. Tüm gayretleri, saatlerce yaptığı idmanlar, göğüs

gerdiği zorluklar hiç de boşa gitmemişti Johan'ın.

Genç şair ve yazar Nico Scheepmaker meslektaş ve yaşıtı Kees Fens ile birlikte futbolu ciddiye alan ilk Hollandalı entelektüellerdendi. Scheepmaker sonradan, Crujfff'e hayranlığını dile getirdiği bir dizi köşe yazısını kaleme alacak, hatta onun hakkında bir kitap bile yazacaktı. Buna rağmen Ajax-PSV maçından kısa bir sonra yazdığı ilk köşe yazısı hafif eleştirel nitelikteydi. Scheepmaker'e göre Crujfff'te temel bir eksiklik vardı. "Top çevresinde bir metrelik bir alan içinde olduğunda marifetine diyecek yok (top kontrolü, teknik hareketleri, çalım)." diye yazıyordu *Vrij Nederland* dergisinde. "Ama Keizer'in verdiği keskin paslardan, Nuninga'nın PSV'ye karşı gösterdiği üstün oyunculuktan henüz yoksun." Üstelik: "Koşarken uzun saçları başında her bir yana dağıldığından tribünlerden kendisine bertaraf bir görüntü veriyor. Saçlarını kestirmesi 'imajını' mutlaka olumlu etkileyecektir."

Scheepmaker bu tür iddiaları, bir süre sonra Crujfff'in saçları gerçekten uzunken bir daha ileri sürmeyecekti.

Crujfff hakkında yapılan bu ilk analizin yanında bir de kendisiyle yapılan ilk röportaj vardı. Koos de Boer tarafından yapılan bir söyleşi. De Boer sporcunun arkasındaki insana ilgi göstermek isteyen yeni nesil spor gazetecilerinden biriydi. Meslektaşlarının çoğu bunu ahlaka aykırı buluyordu. Kendisine saygı duyan bir muhabir hakemin son düdüğünden sonra ceketinin düğmelerini ilikler, yöneticilerden biriyle iki çift laf eder sonra da değerlendirmelerini yazmak için gazetede yazı masasının yolunu tutardı. Oraya varınca da daktilosunun başına geçip, mesafeli ve irfanlı bir beyefendi gibi maçı anlatırdı.

De Tijd gibi gazeteler artık bu yaklaşımın değişmesi gerektiği kanısındaydı. Ekonomik gelişme ve sporun giderek daha fazla tutulması sonucu gazetelerde daha geniş yer kaplayan spor yazılarında, artık biraz olsun insani ilgiye de yer verilmeliydi. O yüzden *De Tijd* muhabiri Koos de Boer şu yeni garip Crujfff figürü ile gazetenin bölgesel baskısı *De Nieuwe Dag* için bir röportaj yapmanın iyi bir fikir olacağı görüşündeydi. Bir hafta sürekli Ajax başkanı Jaap van Praag'ı telefon ile aradı. Johan gibi kıpır kıpır bir delikanlının bu kadar ilgi görmesinden endişe duyan Van Praag biraz tereddüt etse de sonunda röportaj için izin verip, Koos de Boer'e Ajax-PSV maçının ertesi günü gelebilirsin dedi. 23 Kasım 1964 Pazartesi günü De Boer yürüyerek gazetesinin Amsterdam'ın merkezindeki yazı işleri bürosundan Nieuwe Hoogstraat'a doğru yola çıktı.

De Boer, Crujfff'in boş zamanlarında çalıştığı Litrico tekstil mağazasına vardığında, briyantınli saçları yan tarafa taralı, genişçe bir takım elbisesinin içindeki utangaç ve tedirgin bir delikanlı ile tokalaştı. Saatler öğlen biri gösteriyordu. "Ajax sizin röportaj yapmanızı onayladı." dedi mağaza sahibi ve Ajax başkanı Van Praag'ın yıllardır dostu olan Harry Blitz, "Ama röportaj anında benim Johan'ın yanından ayrılmamı da tembih ettiler."

Blitz pek çok futbolseverin mağazasına girip çıkacağını dikkat alarak o sabah "Johan, pek çok insan sana övgü yağdıracaktır. Bu övgüler bir kulağından girip diğerinden çıksın. Sen daha bu işin başındasın. Sakın havalara uçma." demişti. Johan'ın da zaten öyle bir niyeti yoktu. De Boer'e göre Johan 'ürkek, gözlerini kaçırın' benzi soluk, on yedi yaşında ya var ya yok bir delikanlıydı. Johan oturduğu yerde "elleri kucağında kenetlenmiş, ürkek şekilde fotoğrafçıya bakarak", De Boer'in ilk sorusunu bekliyordu.

Gazeteci De Boer çabucak bir şeyin farkına vardı. Anılarına göre, Johan'ın utangaçlığı konuşmaya başlar başlamaz kaybolmuştu, sanki düğmeye basılıp futbolcu Crujfff çalıştırılmıştı. Sanki artık on yedi yaşında değildi, daha büyüktü.

Aniden meşhur olmanın kendisinde ne gibi duygular yarattığı sorusunu duyunca Crujfff'i hemen bir gülme tuttu. "Şöhret dediğin ne kadar sürer ki? Sjaak Swart'ı gördük işte. Önceleri göklere çıkarıldı, ama geçen yıl form düşüşü yaşayınca ıslıklanmaya başlandı."

Harry Blitz başıyla onayladı: doğru konuştun.

Johan on yaşındayken Ajax'a nasıl kayıt olduğunu, seçmelere bile katılmadığını anlattı. On altı yaşında Ajax'ın birinci takımında ilk maçına çıkmasını önleyen annesinden bahsetti. "Çok zayıftım. Ama şimdi on santimetre daha büyüdüm, artık o kadar cılız da değilim." Sonra da kendisi için unutulmaz bir önem taşıyan genç takım antrenörü Van de Veen'den söz etti. "Elbette ki antrenörlük onun ekmek parası, ama dört yıl içinde onun birinci takıma beş futbolcu yetiştirmesi başarı değil de nedir acaba?" Verdiği mesaj: sadece kendime değil başkalarına da bakıyorum. Ve hemen ardından ülke çapındaki ünlü futbolcular hakkında da bilgisi, hatta iddialı görüşleri olduğunu ortaya koyuverdi. Defans oyuncusu Rinus Israël hakkındaki yargısı: "O olmadan Daan Schrijvers bir şey yapamaz." Israël'in DWS takımındaki teknik defans arkadaşı Daan Schrijvers'e karşı açık bir eleştiriydi bu. Demek ki Crujfff'in kanısına göre Schrijvers, o zamanki lakabıyla 'Demir' Rinus'a tamamen bağımlıydı. Israël'in yanında Feyenoordlu Coen Moulijn ("topla yapamayacağı şey yok") ve kendisinin takım arkadaşı Nuninga'yı da ("tek kelimeyle şahane bir futbolcu") iltifata layık gördü.

Ajax'ın kendisini neden bu yaşta ilk maça çıkardığı sorusuna da Crujfff'in cevabı hazırды. "Muhtemelen." dedi "EUFA genç takımına seçilmek için oynadığım dört maçta on iki

gol attığım için.” Cevabı doğrudu, zira kısa bir süre önce en yüksek genç milli takımda yerini almıştı. “Genç Crujff müthiş top tekniği, oyunu hızlı okuyuş gücü ve yılmayan azmi ile büyük bir yeteneğe sahip futbolcu.” şeklinde bir yargıya varmıştı *Nieuwsblad van het Noorden* gazetesi o zamanlar.

Koos de Boer Ajax’ın durumunun son zamanlarda neden bu kadar kötü olduğunu da bilmek istiyordu. Crujff’in şüphesiz bu soruya da cevabı hazırды, ama sonradan ağzından nadiren duyacağımız diplomatik bir ifadeyle soruyu geçiştiriverdi, “Bilmiyorum.”

Altı gün sonra Crujff Rotterdam’da Feyenoord’a karşı maça çıkacaktı. Ezeli rakiplerinin ligdeki puan durumuna bakınca acaba korkmuyordu Crujff? sorusuna “Feyenoordlu oyuncular da sonuçta insan. Top yuvarlaktır, ne olacağı belli olmaz.” cevabını verdi. Ardından da soru yöneltmeden bir iş adamı yaklaşımıyla: “PSV’yi yenerek ‘tekrar’ sesimizi duyurduğumuzdan Feyenoord’un kasasına kesin on beş bin florin para girmesini sağlayacağız pazar günü.” Pek de tuhaf bir tahmin değildi, zira Ajax’ın 5-0’lık zaferi De Kuip stadyumuna gerçekten de daha fazla seyirci çekebilirdi.

Geleceğini de şöyle dile getiriyordu: “Futbol paralarının hepsi bankaya gidiyor. Yirmi bir yaşına kadar o paralara el sürmem yasak. Belki o zaman kendi işyerimi açarım. İçki damıtma yeri gibi bir şey.”

Son olarak kendi oyununun özü için nasihatımsı bir laf etti: “Benim için hücum, boşa kaçma anlamını taşır.” O kadar.

Yüzünde bir gülümseme ve ellerinde dürülüp paketlenmiş pijamayla poz veriyordu genç Crujff. Kameraya dönük gözlerinde utangaç bir sırıtma, boynunda düzgün bir kravat. Daha iyi bir şekilde kendini tanıtamazdı bir mağaza görevlisi. Crujff’in patronu Harry Blitz mutlaka mutluydu mağazası için yapılan bu bedava reklamdan. Annesi de bazen ele avuca sığmayan oğlunun doğru adımlar attığına dair memnuniyet verici bir sonuca varmış olmalıydı. O şirin fotoğraf, o teselli edici başlık: “Ajax yeni yetenek Johan Crujff’i gözü gibi koruyor.” Fotoğrafın altında ümit verici alt yazı: “.... gelecek vaat eden oyuncu.”

Röportaj Cuma günü Feyenoord maçı öncesi gazetede çıktı. Yazının sol tarafında maç öncesi bir yorum vardı. Hakikaten Feyenoord-Ajax maçının biletleri peynir ekmek misali gitmiş, karaborsada çok daha fazla bir fiyatla satışa sunulmuştu. Rotterdamlılar nitekim ‘dökülmekte olan, ancak birden dirilen’ Amsterdam’ın süper takımına karşı oynanacak maçı

kaçırmak istemiyordu. Üstelik *De Tijd* gazetesine göre on otobüs dolusu Amsterdamlı futbolsever, 'yılın maçında' Ajax'a moralmen destek vermek için Rotterdam'a gelecekti.

Gerçekten de yılın maçı oldu. Feyenoord için ama. De Kuip stadyumunda Ajax 9-4'lük bir hezimete uğratılırken ilgi odağı Crujff değil, aksine Rotterdamlıların Ajax'ın genelde zayıf noktası olarak nitelenen defansına karşı beş gol kaydeden genç ileri uç oyuncusu Hans Venneker oldu. Crujff'in yeteneği övülse de kendisine itibar getirecek bir maç değil bu. Nuninga ile yaptığı uyumlu verkaçlardan bir eser yoktu. Takımda çoğu oyuncunun yeri değiştirildiğinden gazetelerin tabiriyle Ajax 'keşmekeş' bir izlenim veriyordu. Bu acı yenilgiden sonra futbolcuların antrenörleri Buckingham'a olan güvensizliği iyice artmıştı. Ajax'da kaos büyüyor, antrenmanlarda futbolcuların eforu düşüyordu. Johan için kötü bir haberdirdi bu, üstelik iyileşen Keizer tekrar hücumdaki yerini almıştı. Crujff için şimdilik tekrar PAF takımına dönmekten başka bir çare kalmamıştı.

22 Ocak 1965 Cuma günü Buckingham, İngiltere'ye dönüp Londra kulübü Fulham'ın başına geçti. Ajax yönetim kurulunun istifa etmesi için kendisine nazik bir ricada bulunduğu için kimsenin şüphesi yoktu. Ajax ligde halen altlardaydı, takım kadrosu ve taktik konusunda izlenilen belli bir çizgi yoktu, antrenmanlar ise futbolculara göre boğucu bir yavanlıkla geçiyordu. Artık organizasyon becerisi olan otorite sahibi bir antrenörün zamanı gelmişti.

Buckingham'ın ayrılmasıyla Johan, kendisine ekstra yemekler ısmarlayan, güçlenmesini sağlayan ve özel muamele uygulayan bir antrenörden olmuştu. Yeni gelen antrenörden aynı tavır beklenmezdi. Zira yeni atanan antrenör Rinus Michels kimseye ayrıcalık tanımayan bir tipe benziyordu. Henüz gençti, 37 yaşında, pek fazla deneyimi de yoktu antrenör olarak, ama disiplin ve otorite konusunda iyiydi. Amsterdam'daki amatör JOS kulübünde Michels hırslı, tutarlı, güvenilir ve sapına kadar bir Amsterdamlı olarak itibar oluşturmuştu. 1964 yazından beri boş öğle vakitlerinde (jimnastik öğretmeni idi) Buitenveldt'teki AFC takımının miniklerine antrenman veriyordu. Yani her hangi bir kulübe bağlı değildi, üstelik komşu ülkelerin profesyonel liglerini takip ederek, onların hangi açılardan Hollanda'dan ileri olduklarını görmüş biriydi. Ajax'ın eski bir oyuncusu olarak da hem kulüp kültürünü hem de en üst düzey taktiksel gelişmeler konusunda iyi bir bilgisi vardı.

Ajax'ın 24 Ocak 1965 tarihinde kendi evinde MVV'ye karşı yapacağı karşılaşmada Michels antrenör olarak ilk maçına çıktı. Keizer gribe yakalandığından Crujff'i de hemen bu ilk maçta sahaya sürdü. Daha da güzeli Crujff, 9-3'lük net bir skorla biten bu maçta iki gol atıp bir de ortaya asist yapmıştı (gollerin beşi Swart'a aitti). İşin kötü yanı ise o maçtan

hemen sonraki antrenmana geç gelmesiydi. Olur böyle şeyler diye düşünüyordu Cruijff, zira dışıde bir randevusu vardı. Ama geldiği gibi geri gönderdi Michels onu, profesyonel bir futbolcu dışıye boş zamanlarında gider diyerek. Mesai saatinde değil. Cruijff giyinmek üzere soyunma odasını boyladı. Sonra da kaçırdığı bu antrenmanı tek başına telafi etmek için geri dönecek ve profesyonel bir tavır takınmayan bir futbolcunun başına neler gelebileceğini aynen yaşayacaktı.

Michels'in yaklaşımı pek çok alanda son derece disiplinli ve sertti. Bu tavrı da özellikle büyük vaatler veren, ancak her zaman disiplinli davranmayan on yedi yaşındaki, kendi tabiriyle 'ufaklığa' karşı takınıyordu.